

Hablullah

TFS(TSV)

Alusi, Ruhul-Me'ani, IV, 18

DIA Ktp 297-211

ALU - R

Hablullah

حبل الله

Rizal Rizä, Tafsirul-Me'ani, CIV, s. 20

حبش بن المغیره

حُبشی بن جنادة سلولی، از اصحاب رسول خدا (ص). نجاشی گوید: «سه حدیث از آن حضرت روایت نموده، از جمله: (علی از من است و من از اویم...)». چند تن از صاحب نظران اهل سنت گفته‌اند: او در مشاهد حضرت علی (ع) نیز حضور داشته، و احادیثی در فضائل آن جناب روایت نموده. پسرش عبدالرحمن، و نیز ابواسحاق سبعی و شعبی از او روایت کرده‌اند. او جدّ حصین بن المخارق بوده است.

منابع: رجال، نجاشی، ۱۰۵؛ الاصابه، ۳۰۴/۱؛ الاستیصاب، ۳۹۱/۱؛ اعیان الشیعة، ۳۸۷/۴؛ معجم رجال الحدیث، ۲۲۰/۴.

سید مهدی حائری

حبط و احباط ← احباط

حبل الله، حَبَل در لغت به معنی ریسمان و هر دست آویزی است که آدمی را به محل مورد نظر خود برساند؛ مانند ریسمانی که به کمک آن از چاه بیرون آیند یا از محل پست و پایین به جایی بلند برسند.

لفظ حَبَل و جمع آن «جبال» بر رویهم هفت بار در قرآن آمده است، پنج بار به صورت مفرد: «وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا...» (آل عمران، ۱۰۳). «صُرِّبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلِيلَةُ أَيْنَ مَا تُقِفُوا إِلَّا بِحَبْلِ مِنَ اللَّهِ وَ حَبْلِ مِنَ النَّاسِ...» (همان، ۱۱۲)، «نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ» (ق، ۱۶)، «فِي جِدِّهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ» (مسد، ۵). «جبال» جمع حَبَل نیز دوبار در قرآن به کار رفته است: «فَاذَا جِئَالَهُمْ وَعَصِيَّتُهُمْ...» (طه، ۶۶)، «فَأَلْقُوا جِبالَهُمْ وَعَصِيَّتَهُمْ...» (الشعرا، ۴۴).

ولی ترکیب **حبل الله** همان یک بار در سوره آل عمران آیه ۱۰۳ که ذکر شد آمده است و مفسران قرآنی برای این ترکیب معانی گونه گونی یاد کرده‌اند، بدین گونه: (۱) به معنای قرآن، این معنی از ابوسعید خدری، ابن عباس، قتاده و شدی، روایت شده است و نیز در روایتی از اعقور از امیرالمؤمنین (ع) و از پیامبر (ص) قرآن را «حبل الله المتین» یاد کرده‌اند. و طریحی گوید: «القرآن حَبْلُ اللَّهِ الْمُتَيْنِ» (مجمع البحرین، ۳۴۷/۵؛ ۲) به معنای دین اسلام، به روایت از ابن عباس و ابوزید، حبل الله یعنی دین اسلام؛ (۳) حبل در این ترکیب به روایت مجاهد و عطاء به معنی عهد و پیمان خدا دانسته شده است و طریحی نیز در مجمع البحرین در توضیح «حَبْلُ اللَّهِ»، آن را به معنی پیمان آورده و افزوده است: از آن جهت پیمان را حبل خوانده‌اند که آن، مانند ریسمانی راست و کشیده، آرامش و امنیت را استوار نگاه می‌دارد. وی سپس می‌گوید: عربها نور کشیده را به نخ و ریسمان تشبیه کنند و حدیث «هُوَ حَبْلُ اللَّهِ الْمُتَيْنِ» و نیز روایت مشهور «هُوَ حَبْلُ اللَّهِ الْمَمْدُودِ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ» را بدان گونه معنی کنند که: «آن (قرآن)، نور هدایتی است

که از آسمان تا زمین را تابناک نموده و پر کرده است؛ (۴) حَبَل به معنی امان و وسیله امنیت است که در پی عهد و پیمان، همچون نتیجه‌ای تلقی می‌گردد. شیخ طوسی و ابن قتیبه برای تأیید این معنی، بیت زیر را از اعشی شاهد آورده‌اند (التیجان، ۵۴۵/۲؛ تأویل

حبش بن المغیره، شیخ طوسی او را در شمار رویان و از اصحاب امیرالمؤمنین (ع) یاد کرده است. و در بعضی نسخه‌ها «حبش» و بعضی دیگر «حنش» و نام پدرش «المعتمر» ضبط گردیده است.

منابع: رجال، طوسی، ۴۰؛ جامع الرواة، ۱۷۷/۱؛ اعیان الشیعة، ۳۸۶/۴؛ معجم رجال الحدیث، ۲۱۹/۴؛ نقد الرجال، ۸۱.

سید مهدی حائری

حبشه بن قیس بن سلمه، همدانی فهمی نهمی، از شهدای روز عاشورای (۶۱ق)، وی مردی شجاع و از شیعیان کوفه و محبین خاندان عصمت و طهارت (ع) بود که با لشکر ابن سعد از کوفه خارج شد و به کربلا آمد، سپس در روزهای هدنه و سکون که در کربلا حکم فرما بود او با جمعی دیگر از شیعیان به خیمه‌گاه اباعبدالله الحسین (ع) ملحق گردید و به افراد قبیله خود بنی نهمی و بنی فهمی از شاخه‌های قبیله بنی همدان که جز سپاه سیدالشهداء (ع) بود پیوست (بنی همدان، *دائرة المعارف تشیع*، ۴۹۹/۳). عسقلانی در *الاصابة* هنگام شرح حال جدش سلمه بن طریف بن ابان می‌نویسد (... لایبه صحبة و له رؤیة و قُتل حبشة بن قیس... مع الحسین بن علی (ع) يوم الطف) سپس در ترجمه جد اعلای او طریف بن ابان اضافه می‌کند (... و حفیده جعبة... قُتل مع الحسین بن علی (ع)...). این احتمال وجود دارد که جعبة بن قیس برادر حبشة بن قیس بوده و هر دو آنها روز عاشورا در کربلا به شهادت رسیده‌اند. و نیز احتمال دوم جعبة تحریف حبشه است و این اشتباه از ناسخ نسخه می‌باشد و در کتب *ابصار العین* و *اعیان الشیعة* اشتباهاتی در نام وی روی داده که با واقع تطبیق نمی‌کند. حبشه در روز عاشورا بر مبنای رسم تمام اصحاب خدمت امام (ع) رسید و با وی وداع کرد و پس از دریافت اجازه به میدان جنگ و مبارزه رفت و بعد از یک جنگ دلیرانه و نبرد شرافتمندانه قبل از ظهر روز عاشورا به شهادت رسید رضوان الله علیه. امام (ع) پیکر مطهر او را از میدان جنگ به خیمه‌ای که مخصوص اصحاب (ع) نصب فرموده بودن منتقل کرد و بعداً بنی اسد جسد پاک او را به خاک سپردند (← آرامگاه شهدای کربلا، *دائرة المعارف تشیع*، ۴۳/۱).

منابع: *ابصار العین فی انصار الحسین (ع)*، ۷۹؛ *الاصابة*، ۱۰۴/۲، ۲۱۵؛ *اعیان الشیعة*، ۶۱۱/۱، ۳۸۶/۴؛ *فرسان السجاء*، ۸۵/۱؛ *کربلاء فی حاضرها و ماضیها (خطی)*؛ *وسيلة الدارین*، ۱۱۸. شهیدی صالحی

